

Iz ravno navedenih prizorov razvideli bodo bralci, da „ljubljska srajca“ ni ravno dete kacega prosjaka ali kacega enacega nizkega človeka. Njegov oče je vedno kaj. Če tudi drugega ne, vsaj kakor pomagač ali delavec. In mati? Ta je tudi kaj. Vsaj z jezikom je kaj. Nekdaj sevéda bila je morda le dekla, a znabiti tudi kaj višega, morda celó kuharica v kaki gospodski hiši. Taka mati si sme že domišljati kaj. Dobra kuharica je velik biser, kajti dobra in okusna jed krepi telo in duhá. Zato je pa tudi „ljubljska srajca“ jako čil produkt ljubljanskega mesta.

Ljubljanske matere mislijo tudi, da so najboljše vzgojiteljice svojih otrok. In ti so zopet najboljši in najprebrisanejši otroci, če tudi ves svet trdi drugače. Ljubljanski otroci — po mislih njih mater — nimajo niti najmanjše napake, niti najmanjšega madeža. Če se stepó „ljubljske srajce“, kdo je kriv? Zmiraj kdo drugi, kojega morda še zraven ni bilo. A če se pokaže vendar le kaka maroga na „ljubljski srajci“ tako očividno, da je celó mati ne more zakriti več, potem se reče: tako mora biti; kajti ljubljanski otrok mora biti tak in tak, da se vé, da je mesten.

Kmet sevéda ne sme biti tak. Še primeriti se ne sme Ljubljančanu.

(Dalje prih.)

Iz šole za šolo.

Pravopisne vaje.

(Sestavil **Fr. Jamšek.**)

(Dalje.)

2. a)

Franc Jožef I., Leon XIII., Rudolf, Rudolfova sestra, Marija Terezija, Štefan, Davorin, Lujza, Lujzine pesni, Nikolaj, Janez, Napoleon, Abraham, Mohamed i. t. d. so krstna ali osebna imena.

b)

Kočevar, Trstenjak, Trstenjakovi spisi, Pesjak-ova, Zrini, Sobieski, Bonaparte i. t. d. so rodna imena ali priimki.

c)

Ernest Železni, Štefan Kočevar, Davorin Trstenjak, Lujza Pesjak-ova, Nikolaj Zrini, Janez Sobieski, Napoleon Bonaparte i. t. d. Pri podpisih postavi se priimek za osebnim imenom.

č)

Pri Zorétu, Zoretov sin, pri Klembasu, pri Jurčku, pri Medvedu, pri Mostarju, pri Slovencu, pri Lipi, pri Zamorcu, pri Kroni i. t. d. so hišna ali domača imena.

d)

Fran Lenček, Klembasov; Ivan Krušič, Svedrčev; Fran Šentak, Mesarjev; Rudolf Žuža, Starétov; Marija Potočin, Zoretova i. t. d. so krstna, rodna in domača imena posamičnih oseb.

(Pravilo. — Naloga. —)

XXIX.

(Učitelj napiše na šolsko tablo, — učenci prepisujejo.)

1.

a) Rudečka, Rudečkino mleko, Mavra, Košutka, Cinka, Buša; — Sivec, Sivčev rog, Lisec itd. so lastna (posebna) imena govede.

- b) Miško, Jelen, Luca, Lúćino žrebe i. t. d. so lastna imena kopitarjev.
 c) Prekša, Lisa, Črnôga, Črnôgini prasci itd. so posebna (lastna) imena svinj.
 č) Čujež, Čuježevo lajanje, Sultan, Bundaš, Tiger itd. so lastna imena ps ov.
 „Pomnite!“ Posebna imena govede, konj, svinj, ps ov in drugih živali so lastna imena; zato se pišejo navadno tudi kot pridevniki z veliko začetnico.

Naloga.

Napišite še nekaj takih imen v istem rédu!

2.

- a) Dimka, Dimkino tele, Čatka, Sivka, Plavka, Priža; — Murček, Murčkov glas, Belec itd. so posebna (lastna) imena govede.
 b) Vranec, Vrančev vrat, Pramček, Beži itd. so lastna imena konj.
 c) Črnôga, Suglja, Sugljino korito itd. so lastna imena ščetinovec.
 č) Pajdaš, Pajdaševa grebenica, Čuk, Filaks, Hektor, Belo, Podiš itd. so lastna imena ps ov.
 (Pravilo. — Naloga. —)

XXX.

(Učitelj napiše na šolsko tablo; učenci prepisujejo.)

- a) Dolga Njiva, v Rožicah, pod Slomom itd. so posebna (lastna) imena njiv.
 b) Veliki Travnik, v Dolini, pod Lešjino, na Likovem Vrhju itd. so posebna (lastna) imena travnikov.
 c) V Gmajni, v Brezji itd. so posebna (lastna) imena pašnikov.
 č) Na Bizeljskem, v Ipavi, v Jeruzalemu (poleg Ljutomera), v Tokaji, na Rénu itd. so posebna (lastna) imena vinogradov.
 đ) Zajčja Gôra, Volčja Miza, na Srenjskem, Črni Les itd. so posebna (lastna) imena gozdov.*)
 „Pomnite!“
 7. Posebna imena zemljišč, naj si bo njiva, travnik, pašnik, vinograd ali gozd so lastna imena; zato jih pišemo z velikim sprednikom. Ako je tako lastno imé pridevnik, dobí tudi pridevnik veliko začetnico. Le predlogi: na, pod, pri, v, za obdržé svoj mali sprednik.**)

Naloga.

Napišite še nekaj zemljiščinih imén iz domačega okraja v istem rédu!

2.

- a) Trebež, Nova Njiva, pod Gajem, v Dobravi, na Celini i. t. d. so posebna (lastna) imena njiv.
 b) Za Potokom, Mali Travnik, v Močilih i. t. d. so posebna (lastna) imena travnikov.
 c) V Mačkovcih, v Koščevi Dolini, v Hrastini i. t. d. so posebna (lastna) imena, pašnikov.
 č) V Trški Gôri, v Slovenskih Goricah***), v Gadovi Peči, v Šampaniji i. t. d. so posebna (lastna) imena vinogradov.

*) Za 1. vodilo takim lastnicam bodo najbolje služila imena iz obližja dotične šole. Pis.

***) Za to pravilo govori mnogo razlogov; poprimimo se ga vsi ljudski učitelji, česar nam gg. profesorji gotovo ne bodo zamerili, namreč oni, ki se še niso mogli odločiti za tako pisavo. Pis.

****) Po mojem, sicer ne merodajnem mnenju je to pravo lastno imé, kajti „slovenske gorice“ so tudi one mej kranjskimi in primorskimi Slovenci, dokler pomenja pri nas gorica = vinograd (nograd). Želeti bi bilo, da bi bili vsi učitelji v slov. pravopisu edini, vsaj edinejši, nego so nemški v tej zadevi. Nadejati se je, da nas bodo gg. profesorji do rešitve tega vprašanja radovoljno podpirali; popolna rešitev pa je sevêda v rokah strokovnjakov — učenjakov. Treba je jasnih, določnih pravil! Pis.

d) Bakonjski Gozd, v Predalih, Zlodejev Graben, Česki Les i. t. d. so posebna (lastna) imena gozdov.

(Pravilo. — Naloga. —)

(Dalje prih.)

D o p i s i.

Iz Sežanskega okraja. V lanskih listih »Učiteljskega Tovariša«, javili so kranjski sosednji učitelji vršeče se obravnave c. kr. okrajnih učiteljskih konferencij, gledé realističnega pouka na ljudskih šolah; a ker iz Primorskega nij bilo čitati zadevnih okrajnih učiteljskih konferiranj i ukrepov — naj navedem sosednjim kolegom v primerjatev od visocega c. kr. deželnega goriškega šolskega sveta za Primorje z odlokom z 21. avgusta 1885. l. št. 749 poterjeno učno snov iz realij za enorazredne ljudske šole, evo tedaj:

z e m l j e p i s j e

za II. skupino I. oddelek; 4. in 5. šolsko leto.

1. Šolska soba.

Strani sobe: desna, leva, sprednja, zadnja, spodej, zgorej, navpik, vodoravno, poševno. — Lega reč v sobi druga proti drugi in proti učencem. — Merjenje sobe. — Orientiranje. — Obris sobe z durmi, okni, rečmi v sobi se nahajočimi.

2. Šolsko poslopje.

Prostori v poslopji: veža, klet, drvarnica, stopnice i. dr. gornji prostori, nadstropje, podstrešje. — Orientiranje. — Obris znotranjih prostorov, poslopja pri tleh. — Kratka zgodovina šole.

3. Okolica šole:

Šolsko poslopje od zunanje strani, šolski dvor, šolski vrt, njih lega proti šoli. — Reč na dvoru in vrtu. — Meje šolskega prostora. — Štiri strani sveta, solnce, luna, zvezde, dan in noč. (Berilne vaje po II. Berilu: 109. Strani neba, 111. Dan in noč, 113. Letni časi.) — Orientiranje. — Risanje šolskega poslopja in prostora.

4. Vas, kjer je šola.

Pot od šolskega poslopja; sprehod po tem potu in drugih v duhu. — Ulice, hiše, skednji, hlevi na desno in levo ulice, poti. — Luža, mlaka, kal; ribnjak, jezero, morje; otok; čoln, ladija (v podobu); studenec ali vir, vrelec, potok, hudournik, reka, veletok, tek; struga, breg, izliv; brv, most. (Berilna vaja po II. Berilu 135. Reka, veletok, morje.) — Imenovanje bolj znamenitih hiš v vasi: cerkev (župna cerkev, podružnica), šola, župna hiša, občinska hiša i. dr. — Orientiranje. — Kraj, samota, selo, vas, trg, mesto. — Stan ljudi. (Berilni vaji po II. Berilu: 137. Mesto, trg, vas. — 138. Stanovi.) Risanje priprostega načrta šolskega kraja.

5. Bližnja okolica šolske vasi, bližnji kraji:

Steza, kolovoz, občinski pot, cesta (skladovna, državna, železna), bližnja postaja. — Vrt, njiva, vinograd, polje, trata, osredek, senožet, travnik, pašnik, log, gozd.

6. Izlet na bližnji hrib:

Opazovanje tal: kamnita, peščena, ilovnata, obdelana, rodovitna, močvirnata tla. — Hrib, holmec; vznožje, rebro (obok), vrh, klanec. — S hriba imenovati znane hiše v domači vasi, bližnje vidne vasi, hribove. — Dolina, nižava, planjava, hribovje, gora in gorovje, planine, obzorje. — Orientiranje.

7. Družba ljudi in oblastnije:

Družina: gospodar, gospodinja, hlapec, dekla. — Katastralna občina: gospodarski svet, načelnik, odborniki, poljski čuvaj. — Imenovanje katastralnih občin, iz katerih dohajajo otroci v šolo, z dotičnimi vasmí vred. — Meje občine. — Šolska občina: krajni šolski svet, predsednik, opravila krajnega šolskega sveta. — Županja: župan, podžupan, županstvo, starašine, starašinstvo, tajnik, občinski obhodnik. — Meje županije. — Pridelki. — Duhovska oblastnija, dekan, župnik, duhovni pomočnik, učitelj veronauka. (Berilna vaja po II. Berilu: 139. Občina.) Risanje domače županije z vasmí in cestami. — Cestni odbor.

8. Imenovanje sosednih županij:

Znamenitosti v njih se nahajajoče n. pr. pošta, žendarmerija, finančni urad i. dr. — Pridelki. — Tla. — Izlet na hrib, od koder se vidijo sosednje županije in vasi. — Orientiranje.